

BIBLIOTECA
SIBIU

Anul VII.

Sibiu, Ianuarie, 1914.

Nr. 1.

7 6 100 2011

VATRA ȘCOLARĂ

== revistă pedagogică ==

REDACTORI:

DR. VASILE STAN ȘI DR. PAVEL ROȘCA.

CUPRINSUL:

Carmen Sylva. — *Dr. P. Roșca*: Inteligența verbală (teoretică) și cea senzuală (practică). — *Ioan Ofoiu*: Lucrul manual în școala populară. — *Lecții practice*: Radu Prișcu: Șacalul (Canis aurëus). Hiena (Hyaena). — *Din viața școlară*: A. Sica: Școala activă. — *Din viața dascălească*: Ioan Ciupe: Conferența învățătoarească a cercului XI (protopresbiteratele Bistrița, Cețate de peatră și Deș). — *Informațiuni*: Frecventarea școalelor primare din România. Congresul alianței de patronaj. Numărul analfabeților în Bucovina. Comoara de cuvinte a unui copil de 6 ani. Cum putem dedă elevii la punctualitate. Biblioteca Școlarelor. — *Bibliografie*.

Redacția și administrația: Sibiu, Piața Hermann Nr. 4 a.

ABONAMENT:

Pe an . . . 8 Coroane în patrie, 10 Coroane în străinătate.
Pe jum. an . 4 " " " 5 " " "

Prețul unui exemplar 80 fileri.

269721

SIBIU 1914

P. Nicolae Bombea, inv.
p. Belistye Sibiu

1914

1814

Colaboratorii „Vetrei Școlare“:

Profesorii: Ascaniu Crișian (Sibiiu), Nicolae Mihulin (Arad), Victor Păcală, Timotei Popovici, Eugen Todoran (Sibiiu). *Invățătorii:* Constantin Baicu (Orăștie), Ilarie Beian (Ocolişul-mare), Nic. Bembea (Sibiul), Ioan Bota (Cetea), Grațian Capătă (Molosig), George Cătană (Valeadieni), Ioan Ciupe (Goștila), Ioan Crișian (Socodor), Pompiliu Dan (Zernești), Ioan Dariu (Brașov), Izidor Dopp (Cristian), Moise Frățilă (Rășinari), Ioan Frâncu (Rogojel), Andrei Gâlea, (diacon, Porcești), Ioan German (presbiter, Brad), Alexandru Iosof (Apoldul-inferior), Dumitru Lăpădat (Săliște), George Lipovan (Oravița-montană), Ioan Moldovan (Sânmihaiu), Ioan Paicu (Calbor), Ioan Pavel (Sebeș), Candid Popa (Sibiiu), Pompiliu Popa (Boian), Radu Prișcu (Brașov), Ioan Roșu (Beiuș), Avram Sârbu (Câmpeni), Ioan Sporea (Feldioara), Iosif Stanca (Roșia), Traian Șuteu, (Morlaca), Iuliu Vuia (Caransebeș).

„Vatra Școlară“ apare la întâia fiecărei luni, cu excepțiunea
☪☪☪☪ lunilor de vară Iulie și August. ☪☪☪☪

Manuscrisele, abonamentul și toată corespondența «Vetrei Școlare» să se trimită pe adresa: *Dr. Vasile Stan*, prof. semin. Piața Hermann Nr. 4a.

Abonenții, cari n'au primit revista la timp, sunt rugați să o reclame *cel mult în 30 de zile după apariție*, altfel nu mai luăm obligamentul de a le trimite încă odată numerii pierduți. Totodată ne rugăm să fie comunicată administrației din bună vreme *orice schimbare de adresă*, spre a se putea face expediția regulat.

Autorii, cari doresc a li-se anunța publicațiunile și a li-se face dări de seamă în „Vatra Școlară“, sunt rugați să trimită câte
☪☪☪☪ un exemplar pe adresa revistei. ☪☪☪☪

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

VATRA ȘCOLARĂ

Anul VII.

Sibiu, Ianuarie, 1914.

Nr. 1.

CARMEN SYLVA.

Carmen Sylva este numele literar al celui mai poetic suflet, care a stat cândva într'un tron regal. Sub el se ascunde M. S. Elisaveta, regina României, de douăori încoronată, cu coroană regală de aur, câștigată prin vitejia soțului ei și a armatei române, și cu coroana de lauri a poezilor mari. Admirată de lumea întreagă și adorată de poporul său pentru podoabele, cu cari i-a înfrumșețat Dumnezeu sufletul, regina Elisaveta a împlinit în 16/29 Decembrie vârsta de 70 ani. Din această zi neamul românesc a făcut o mare sărbătoare, o sărbătoare rară a bătrâneții încununată de vrednicii, împlinite din bucuriile și durerile vieții. Pentru că regina Elisaveta, deși pe treapta cea mai înaltă a pozițiilor sociale, n'a avut parte în viața sa lungă numai de bucurii, ci și de dureri sfâșietoare, dar în schimb cu privirea sa blândă de zină fermecătoare și cu mâna sa binecuvântată a și făcut multe bucurii și a liniștit multe dureri.

Regina Elisaveta s'a născut în 29 Decembrie 1843. Părinții ei își au originea din familii princiare cu mare nume în istoria poporului german. Tatăl său, principele Hermann de Wied era om învățat, cunoscător al științelor medicale, cercetător al naturii și autor de studii asupra problemelor sufletești. Mamă-sa, principesa Maria de Nassau, practică adevăratele virtuți ale femeii. Amândoi duceau viață modestă, erau iubitori de traiu simplu și observau cu strictețe preceptele confesiunii protestante. Mica principesă încă a fost crescută în aceste principii.

Studiile și le-a început la vârsta de 8 ani în castelul părintesc din Neuwied. Spiritul ei doritor de libertate și cu mare dragoste pentru natură a fost supus unei discipline severe. Prin învățarea uimitor de lesnicioasă a limbilor străine în curând a fost introdusă în gândirea marilor scriitori ai omenirii, cetindu-i în original. A ascultat cursurile mai multor profesori dela vestita universitate din Bonn, și din Paris, desăvârșindu-și cunoștințele și prin bogate lecturi particulare. În 1861 petrecu câțva timp la curtea regelui Prusiei și aici făcu cunoștință cu principele Carol de Hohenzollern, regele de azi al României, pe atunci ofițer în armata prusiană. Când a fost de 20 ani a călătorit mult și prin țări multe și aceste călătorii îi înfățișară diferite aspecte de civilizație și o puseră în contact cu mulți oameni distinși. Când petrecea în Petersburg în sânul familiei imperiale rusești, în 1864, muri tatăl său. Atunci se întoarse în castelul părintesc și duse o viață simplă, îndeletnicindu-se cu muzica, cu pictura și cu literatura. Încă din copilărie compunea și versuri, dar le ținea în ascuns, făcuse din ele o taină a sufletului său. În 16 Octomvrie 1869 și-a serbat logodna cu principele Carol al României în castelul Mon Repos din Neuwied, iar în 15 Noemvrie a aceluiăș an cu mare pompă cununia. Cu greu se va fi despărțit principesa Elisaveta de locurile scumpe unde-și petrecuse copilăria. Dar primirea frumoasă ce s'a făcut tinerei părechi în țară i-a mișcat adânc sufletul și a făcut-o să îndrăgească patria cea nouă.

Anii ce urmează sunt în viața reginei solii celei mai înalte fericiri. În 1870 i se naște principesa Maria, un adevărat înger drăgălaș, de o inteligență uimitoare, adorat și răsfățat de locuitorii Bucureștilor. În 1874, în Sâmbăta Paștilor, ingerașul a sburat la cer și fericirea reginei mame s'a schimbat în dureri cumplite. Aceste

dureri grozave vreme îndelungată n'au putut fi potolite, iar stinse niciodată. A trăit cu amintirile și căută ușurare în artă, mai ales în poezie și în muzică, și în alinarea suferințelor altora unde le întâlnește în jurul său, și le întâlnește des, pentru că le caută.

Răsboiul din 1877/78 a dovedit în toată splendoarea lor simțirile înalte și nobleța ei sufletească. Se pune în fruntea comitetelor de ajutor, adună ajutoare dela toate clasele societății, ca să aline suferințele răniților, pregătește obiecte de pansament cu clacă până și în sala tronului, merge prin spitale ca să ridice moralul celor îndurerăți și să îmbărbăteze pe răniți. Chiar în curtea palatului dela Cotroceni ridică în grabă pe cheltuiala proprie două spitale de câte 100 paturi. Este adevărata mamă a răniților și de pilda ei au fost răpite și alte dame din societate, iar bogații i-au pus cu însuflețire mijloace bănești la dispoziție.

În perioada de prefacere internă ce a urmat după proclamarea regatului, inima îndurerată a reginei cu bunătațe îngerească se întoarce spre ajutorarea celor slabi și nevoieși. Din această idee generoasă răsare societatea de binefacere «Regina Elisabeta», minunata instituție «Vatra luminoasă» menită a da puțință celor orbi de a se hrăni din munca proprie. Din îndemnul dat de regină pornește întinerirea și prosperarea industriei casnice, ajung la modă vechile costume naționale și se infiripează societățile «Furnica», «Munca», «Albina», «Țesătoarea», tot instituții pornite din gândul patriotic al reginei. Pe lângă actele de caritate și-a manifestat înaltele-i însușiri artistice într'un mod cu totul original, scriind și pictând cu mâna sa o întreagă evanghelie pentru biserica restaurată dela Curtea-de-Argeș.

În toate ceasurile grele a stat alături de soțul ei înțelept și viteaz, iar inima frântă de durerea mamei

care și-a pierdut singurul ei copil, a dăruit-o milioaneilor și a fost pentru toți Mama Regină.

În conștiința poporului ființa ei de o frumusețe și bunătate sublimă se va contopi cu a zinelor din ferme-cătoarele sale povești și din povestea vieții ei se va infiripă cel mai frumos basm între basmele noastre: A fost odată un rege înțelept și viteaz; el avea de soție o zină cu părul alb de mătăasă, frumoasă și zimbitoare ca luna într-o noapte senină de Mai, bună și miloasă ca o mamă iubitoare...

Respectabilă și admirată de toți este opera poetică a reginei, constătătoare din poezii lirice, balade fantastice și filozofice, piese de teatru, romane nuvele, povești ș. a. Toate la un loc dau 50 volume.¹ Deși activitatea poetică și-a început-o în copilărie, în publicitate a eșit foarte târziu, abia prin 1880, sub poeticul pseudonim Carmen Sylva. Cu acest nume a pătruns până în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii și numele României și al poporului român. Carmen Sylva compune în trei limbi, nemțește, franțuzește și românește. E de admirat, cât de adânc cunoaște limba română, pe care n'a învățat-o în copilărie, ca pe celelalte. Academia franceză i-a premiat colecțiunea de cugetări: Cugetările unei regine, iar Academia Română a numit-o membru de onoare.

Acum, când Elisaveta «regina mamă», «crăiasa durerilor», «îngerul păzitor și mama duiosă a neamului», «ocrotitoarea orfanilor și a celor lipsiți de bucuria luminii», Carmen Sylva, «poeta iubirii și durerii» a împlinit 70 de ani, întreg neamul românesc înalță rugăciuni către bunul Dumnezeu, să o lase în mijlocul supușilor săi încă mulți ani!

¹ Recomandăm cetitorilor noștri spre citire cu deosebire următoarele: *Poveștile Peșului, De prin veacuri, Robia Peșului, Poveștile unei regine, Cuvinte sufletești, Valuri alinate poezii, Sola, Pe Dunăre.*

INTELIGENȚA VERBALĂ (TEORETICĂ) ȘI CEA SENSUALĂ (PRACTICĂ).

Una din deosebirile mai bătătoare la ochi între animal și om este limba. Omul este singura ființă, care întrebuințează sunete articulate pentru a exprima cu ele idei. Numai cu ajutorul cuvintelor a putut omul să se ridice la o inteligență mai mare, a putut să se desfacă de lucrurile concrete și să-și formeze idei generale și noțiuni abstracte. Fără de cuvinte, chiar dacă s'ar forma idei generale prin asocieri mecanice, ele nu s'ar putea fixa și nici împărtăși, ci întreaga energie sufletească s'ar consuma în înregistrarea de percepțiuni. Sborul înalt al cugetării e condiționat de aripile ce i-le ofer cuvintele.

Se zice, că Rubiconul peste care animalele nici când nu vor putea trece, este limba. Nu din cauză, că ele nu ar avea organe, cu cari să producă sunete articulate, căci papagalul spre pildă rostește destul de răspicat cuvintele auzite — ci animalele nu vorbesc «fiindcă nu au ce spune». La dreptul vorbind, au și ele o inteligență oarecare, conștientă sau inconștientă (instinct), însă ea nu se ridică peste sfera sensurilor, ea este o inteligență sensuală. Inteligența noastră teoretică, abstractă sau verbală, prezintă un grad de dezvoltare superior, calitativ deosebit de inteligența sensuală. Prin ea s'au realizat toate bunurile culturii și civilizațiunii atât de înaintate ale genului omenesc, firește pe lângă condiția, că oricât s'ar avânta de sus, să nu-și piardă contactul cu lucrurile concrete, respective cu inteligența sensuală sau practică, ci să-i deie acesteia o nouă directivă.

În cursul dezvoltării istorice a omenimei s'a manifestat mai înainte inteligența practică în construirea diferitelor unelte, pe când limba prin care se exprimă cugetarea abstractă, a rămas nedezvoltată. Cu înaintarea

treptată a omenimei pe terenul cultural, limba a devenit tot mai diferențiată, mai aptă de a exprima nuanțele fine ale cugetării. S'a deșteptat totodată conștiința despre valoarea inteligenței teoretice, unii au ridicat-o chiar la rangul unei valori absolute. Raționalismul filozofic, care îi tăgăduia experienței orice însemnătate pentru știința adevărată, a dus până la extrem aprețierea inteligenței teoretice, atât de mult, încât Platon b. o. îi consideră pe lucrători și pe meseriași, cari au mai dezvoltată inteligența practică, de niște creațiuni inferioare, esențial deosebite de filozofi.

Oricât de mult s'ar fi schimbat modul de aprețiere al inteligenței teoretice în veacul al 19-lea, aducându-se într'o legătură mai potrivită cu cea practică, un fapt, căruia i-se mulțamește progresul enorm pe terenul construcțiilor tehnice, totuși a rămas, ca o moștenire din era raționalistă, părerea exagerată despre valoarea studiului teoretic.

Cu deosebire școala, care pare că s'a zămislit în zodia intelectualismului, a rămas până în ziua de azi sub înrâurirea unui spirit prea teoretic. Dacă cei vechi au simțit trebuința de a enunța lozinca: «non scholae sed vitae discimus», vor fi vrut să spună, că în școalele lor de fapt se învăța mai mult pentru școală, decât pentru viață, căci în lozinci se exprimă de regulă postulate, cărora realitatea nu le corăspunde.

Lozinca veche și-a păstrat valabilitatea până în zilele noastre, dovadă că nici azi nu stau lucrurile mai bine. Învățarea cuvintelor pe de-a-ur, cunoașterea mediului fizic și social mai mult din cărți decât din însași realitatea în care pulsează viața și neîndemânarea în aplicarea învățăturilor teoretice în viața practică, formează și acum în cea mai mare parte caracteristica școlii. Școala nu pregătește pentru viață.

Principiul intuiției, prin care erau să se înlătore multe scăderi, nu se aplică destul de consecvent și nici în modul convenit. Intuiția în multe școale e numai un oaspe de puțină vază și cam mașter tratat, un oaspe, care trebuie să se mulțamească cu aceea, că și față de el s'au observat formele convenționale ale curtoaziei reci aflătoare azi la modă. Partea de forță o formează tot manevrarea cu cuvinte și teoria atât de indispensabilă pentru însușirea unei presumtive culturi umane generale.

Practica aceasta s'a păstrat cu atâta tenacitate, din cauza, că unii dintre elevi supoartă acest tratament cu mare ușurință. Aceștia sunt elevii de model, inteligenți și diligenți, iar ceilalți elevi, cari dau tot îndărăt, sunt timbrați de neintelenți, leneși etc. Învățătorul crede, respective din cauza planului de învățământ prea încărcat, care neapărat trebuie să fie tratat în întregime, e silit a crede, că e timp pierdut a se ocupa prea mult cu acești codași ai clasei, și tot ce face e, că îi lasă să repeteze clasa. Acești elevi profită foarte puțin din instrucția din școală. Din punct de vedere intelectual în locul culturii umane generale se aleg cu o sumă de cuvinte puțin înțelese, cari din punct de vedere moral, în urma unei lungi serii de nesuccese și despectare își pierd toată puterea de inițiativă, voința lor, în loc să se întărească prin deprinderi însoțite de sentimentul plăcut al succesului, devine tot mai slabă. Dacă unii ca aceștia devin oameni folositori societății, este a se atribui împrejurării, că influența școlii n'a durat prea mult, și că în timpul cât a durat, școala n'a fost singurul factor influent.

Încă de pe vremea lui Quintilian s'a enunțat principiul, ca față de elevi să se aplice un tratament amăsurat firii lor și în scopul acesta învățătorul e dator a

studia individualitatea fiecărui elev. Acestui principiu i-s'a satisfăcut numai în mod foarte sumar și după criterii prea unilaterale. Învățătorii de regulă se mulțameau a-i împărți pe elevi în inteligenți și neintelenți, respective imbecili, și în diligenți și leneși. Cei neintelenți și leneși aveau să-și supoarte urmările scăderilor lor. Un paș mare spre tratamentul individual s'a făcut, când au început să se formeze clase paralele din elevii mai slabi, căroro materialul li se predă în măsură mai redusă și în mod mai elementar. În fond însă și instrucția acestora se adresa cu deosebire inteligenței teoretice, așa că un procent destul de considerabil rămânea tot la coadă între codași.

Abia pedagogia experimentală a supus inteligența elevilor unei cercetări științifice, stabilind criterii potrivite pentru constatarea desvoltării ei normale în diferitele etăți, aflând cauza pentru stagnarea sau progresarea mai întârziată a unora și descoperind și diferite tipuri de inteligență.

Marele psiholog și pedagog francez Alfred Binet, examinând mai mulți elevi taxați de neatenți, neintelenți și leneși, a aflat că, cu rare excepțiuni, toți se ocupau cu deosebită plăcere de diferite lucrări manuale și dovedeau o inteligență practică, uneori deamnă de admirat. Chiar și între imbecili a aflat destui, cari arătau interes, atențiune și îndemânare la săvârșirea de lucrări practice, așa că sub acest raport nu erau inferiori față de cei taxați cu inteligență normală. De altă parte aduce exemple de teoreticieni lipsiți de orice îndemânare la săvârșirea chiar a celei mai simple lucrări manuale. Binet cunoșteă un orator renumit pentru claritatea și frumuseța discursurilor sale. El eră în stare să improvizeze vorbiri pline de spirit despre cele mai diferite teme, dar în schimb nu puteă să bată un cuiu

cu ciocanul, să deosebească, dacă o icoană atârnată pe perete stă vertical sau pieziș și la bicicleta sa nu putea să facă nici cea mai mică reparatură. Acesta avea o inteligență unilaterală teoretică sau verbală.

Binet a cunoscut un tinăr, care vorbea puțin și rău, istorisirile și descrierile sale erau atât de forțate și defectuoase, încât îți venea să-l compătimizești când îl auziai. Propozițiile erau greșite așa, că abia înțelegeai ce vrea să zică. Epistolele sale erau scurte și scrise după o gramatică și cu o ortografie deplorabile. În etate de 20 ani vorbea ca un elev de 8 ani. De altă parte era însă un tinăr isteț, cu corp mlădios, mișcări sigure și prezentare bună; se distingea în gimnastică, repară ciornice și făcea cu mare îndemânare tot felul de lucrări manuale. Acesta avea o inteligență verbală foarte slabă, însă inteligența sensuală sau practică era foarte bine dezvoltată.

Față de întrebarea, dacă există peste tot copii neinteligenți, Binet crede, că copiii se examinează unilateral din punct de vedere al științei teoretice, pe când lucrul manual nu se consideră îndeajuns, deși inteligența se manifestează atât în lucrările teoretice, cât și în cele practice. Inclinația spre lucrări manuale se află foarte des la copii. «Din trei clase diferite am ales câte cinci elevi, cari din toate studiile erau clasificați ca cei din urmă. Prestațiunile lor din lucrări manuale sunt neasemănat mai bune decât cele teoretice». («Die neuen Gedanken über das Schulkind» trad. de Anschütz și Ruttmann, Lipsca 1912 pag. 231). Binet a mai examinat trei elevi aflători în vârstă de 13—14 ani. Să-i numim Ioan, George și Anton. Toți trei aveau purtare bună și erau foarte diligenți. Ioan și George însă cu toate acestea erau cei din urmă în clasă, pe când Anton era cel dintâi. Cei doi mai slabi desemnau foarte bine. Anton

a scris în trei minute 78 cuvinte, pecând Ioan numai 67, iar George 49.

Din 20 de cuvinte abstracte, între cari unele foarte grele, Anton a explicat 16, Ioan 11 și George 10. Cu un cuvânt dat a asociat Anton alte cuvinte în 4·8 secunde, Ioan în 5·5 secunde și George în 7·6 secunde. În fine le-a cetit tuturora următorul text, pe care aveau să-l reproducă în scris imediat după memorie: «Părerile asupra valorii vieții sunt foarte diferite. Unii o consideră de bună, alții de rea. Ar fi mai corect, dacă s'ar taxa de mijlocie, pentru că deoparte ne aduce o fericire, care rămâne înapoia dorințelor noastre, de altă parte nenorocirile sunt de regulă mai mici, decât acelea pe cari ni-le doresc alții. Tocmai această cumpătare a vieții în binele și răul ce ni-l oferă, o face să nu fie cu totul nedreaptă.» (Conf. o. c. pag. 234).

George a scris următoarele: «Vieța noastră e mijlocie, ne aduce ce nu sperăm și dacă ne cugetăm la ceva ne aduce altceva, așa că putem zice, că vieța noastră e o luptă împotriva întâmplării oarbe.»

Anton a scris: unii zic că vieța ar fi bună, alții că ar fi rea. Mai bine să zicem, că e mijlocie, pentru că fericirea ce ne-o aduce rămâne înapoia celei dorite de noi, iară nenorocirea e mai mică, decât ne-o ar fi dorit alții». Anton a înțeles bine textul și l-a reprodus fidel, aproape cuvânt de cuvânt. Erori ortografice și de punctuație nu are. George a înțeles greșit, memorie verbală nu are și interpunctia lipsește cu totul.

Având a reproduce prin desemn diferite linii strâmbe, în privința exactității, George are numărul maximal de 7, Ioan 6, iar Anton numai 3·5. Memoria senzuală a lui Anton așadară e cu mult mai inferioară. (Conf. pag. 234—235).

Ținând seamă de existența acestor două felii de tipuri intelectuale, trebuie să zicem, că întrucât nu se pune pondul cuvenit pe lucrul manual, bună parte din elevi nu profită mai nimic din învățământ, pentru că li-se desconsideră aptitudinile lor particulare. Dacă cineva nu arată rezultate remarcabile în comput, scriere corectă și cetit, însemnează, că e înapoiat în inteligența verbală, dară nu rezultă, că nu ar avea eventual o foarte bună inteligență sensuală. Instrucția trebuie să țină seamă de aplicările înăscute ale elevului, pentru că în chipul acesta se face o considerabilă economie de energie și se înlesnește progresul. Dacă vreunul dintre elevi are talent pentru desen, e consult să i se deie prin desen cunoștințe din Istorie, Geografie sau chiar și din științele exacte și din literatură. Prin desemnarea hărților, a șcenelor istorice și a aparatelor fizicale, își va câștiga cunoștințe în modul acesta mediat, dar potrivit tipului său de inteligență.¹

La copii peste tot prevalează inteligența sensuală și numai treptat, cu timpul, se desvoaltă cea verbală, care cu ajutorul cuvintelor săvârșește abstracțiunile. Prin lucrul manual se satisface deci unei trebuințe reale a tuturor elevilor, iară celora cu talent practic pronunțat li se face un bine nespus de mare, întrucât de timpuriu își pot manifesta talentul și pot fi deci feriți de inconvenientul de a fi destinați spre cariere teoretice, potrivnice aptitudinilor lor. Multe greșeli regretabile la alegerea carierelor s'ar putea evita în felul acesta.

Inteligența sensuală e capabilă de o desvoltare foarte mare și ea îi poate face oricui bune servicii în viață.

¹ Interesante schițe de felul acesta se află reproduse în «Az első magyar gyermektanulmányozási kongresszus naplója» 1913 în care se găsec o mulțime de lucruri interesante, cu deosebire referitor la experiențele câștigate la lucrul manual.

Ea nu e de despectat și nu constă numai din o dexteritate tehnică oarecare. Ea este o inteligență referitoare la imaginile reprezentațiunii și a percepției (Conf. o. c. pag. 232). Pictura, una din cele mai minunate lucrări ale inteligenței omenești, este o artă fără cuvinte, o artă a percepțiunilor și a imaginilor reprezentațiunii și a fantaziei.

Dacă în inteligența sensuală s'a arătat prima licărire a luminii minții în stadiul primitiv al genului omnesc, și acelaș lucru se repetă în viața fiecărui individ, pe când inteligența verbală s'a format în etatea juneței și a bărbăției, faptul acesta nu implică o înjosire a celei dintâi față de a doua, ci poate tocmai în puterea vechimii și priorității ei, inteligența sensuală e menită spre un progres nebănuit de noi, cari trăim încă în prejudițiile intelectualismului teoretic.

Dr. P. Roșca.

LUCRUL MANUAL ÎN ȘCOALA POPULARĂ.

Instrucția școalelor actuale — deși caută cu deosebită intensivitate să desvoalte și să îmbogățească spiritul elevului cu cunoștințe — prin rezultatele ei bazate numai pe intuiție, e mancă, unilaterală și școala nici pe departe nu poate să satisfacă așteptărilor legate de ea. Aceasta din cauză, că intuiția singură e insuficientă spre a înzestră pe elev cu toate acele cunoștințe, de cari acesta are lipsă în viață. Ea este un izvor foarte prețios pentru desvoltarea vieții sufletești, dar nu e unicul izvor. Sunt o mulțime de lucruri în natură, despre al căror rost și însușiri fundamentale ea nu ne poate clarifica, deși tocmai însușirile acestea determină adeseori valoarea acestor lucruri pentru cultură și pentru trebuințele omenești.

Natural, că cultura câștigată pe calea aceasta nici pe departe nu poate să corespundă necesităților reale ale vieții. Trebuie deci ca instrucția să recurgă și la alte mijloace, cu ajutorul cărora să-și poată îndeplini conștientios chemarea. Un astfel de mijloc este lucrul manual.

În școala modernă introducerea acestuia nu mai formează obiect de discuție, ba extensiunea lui în statele culte a depășit marginile școlii populare astfel, că chiar și școale civile și medii sunt deja un teren fructifer pentru acest obiect.

Valoarea și importanța lui în școala populară e apreciată pe deoparte după măsura în care contribuie la îmbogățirea sufletului cu idei, la dezvoltarea cugetării și voinții, pe de altă parte i-se atribuie un rol foarte mare la urzirea temeliei vieții spirituale a elevului, întrucât foarte multe elemente ale acesteia își au începutul lor tocmai în munca fizică a corpului. Cu lucrul manual, prin exercițiile tehnice, se mai urmărește și scopul acela, ca elevul încă din frageda etate să se deprindă a lucra independent și conștient, să-și însușească o seamă de dexterități și abilități, cari sunt părți întregitoare ale culturii individului și fără de cari nu poate coopera la promovarea culturii generale. Stabilind țintele acestea, să cercetăm întrucât faptice și corespunde lucrul manual postulatelor premise, spre a ne convinge adevărul despre îndreptățirea lui în școala populară.

Conținutul vieții noastre psihice se compune în mare parte din elemente câștigate prin mijlocirea organelor simțurilor. Cu sensurile însă noi ne câștigăm numai crâmpene de cunoștințe și idei, chiar de ar fi toate în activitate. Căci ce ne pot spune sensurile noastre despre fer? Doar' că e de culoare închisă, e tare și greu, are un anumit gust etc... Despre adevărata valoare a ferului însă noi nu avem nici o cunoștință. Nu știm cum e

un obiect din fier, care e legătura între el și alte obiecte, ce rol are acesta în viața culturală a popoarelor, peste tot suntem neorientați față de cele mai însemnate însușiri ale lui. În aceeași situație ne aflăm față de cunoașterea lemnului. Despre acele însușiri, cari îi dau acestuia adevărata valoare practică, prin ajutorul sensurilor nu ne putem pe deplin lămuri.

Deci pentru a cunoaște toate aceste însușiri prețioase ale acestora — cari au influență covârșitoare asupra judecății activității conștiente a individului — există numai o posibilitate, să se prelucre aceste, adecă să săvârșim o intuiție activă. Numai prin lucrare se poate pătrunde în esența lor. Prin faptul, că le ridicăm, le indoim, tăiem, creștam, le lustruim etc... ne câștigăm toate acele impresiuni, cari ne clădesc asupra întrebunțării lor, ne promovează cugetarea și judecata.

Ceea ce s'a zis despre fier și lemn, se poate zice și despre toate acele obiecte, cari stau în strânsă legătură cu cugetarea și activitatea noastră și dela cari atârnă cultura noastră. Iată ce zice Seidel Robert¹⁾ despre importanța lucrului manual și a lucrului peste tot în legătură cu educația și cultura noastră. «Însușirile cele mai de căpetenie ale obiectelor din natură le-a descoperit omenimea numai lucrându-le. Dacă experiența noastră s'ar bază numai pe intuiție, noi și azi am orbecă în întunec în ce privește cunoașterea însușirilor lemnului, mineralelor, metalelor. Fără prelucrarea lor nu știm nimic despre ele. Nu știm, că sunt tari sau moi, că se topesc, se întind, sunt elastice, că sunt potrivite pentru diferite lucruri etc... Aceleași cunoștințe le-am aveă și despre animale și plante, dacă nu am cercetă interiorul lor. Ce a fost medicina până nu s'au secționat cada-

¹⁾ Der Arbeitsunterricht eine päd. und soziale Notwendigkeit.

vrele? O credință deșartă. Rezultatele intuiției sunt defectuoase, pentru că până când ne mulțumim numai cu acestea, înnotăm în noianul diferitelor sisteme de credințe și teorii, îndată însă ce prelucrăm obiectele, se naște știința. Știința exactă modernă nu se bazează numai pe intuiție, ci cu deosebire pe experimentare și pe prelucrarea obiectelor.»

Prin prelucrarea obiectelor influențăm asupra lor în mod mecanic de ex. când le rupem, îndoim, ridicăm, stricăm, de altă dată produc ele presiune mecanică asupra corpului nostru când ne lovim, cădem, tăiem etc.

În felul acesta ne câștigăm percepțiuni și idei despre tăria, greutatea, soliditatea, și consistența obiectelor din jurul nostru. Deși cercetarea acestor însușiri a fost cam neglijată de psihologie, însemnătatea lor pentru educațiune este indiscutabilă. Numai cunoscând omul legătura, care există între el și lumea externă, precum și raportul, ce există între obiectele din natură, poate să desvolte o activitate practică și binecuvântată. Cu cât sunt mai clare și mai bine încopciate ideile cari ni le formăm despre obiectele, cari ne încunjoară, cu atât e mai înțeleaptă și mai rodnică lucrarea noastră. Deci o cunoaștere temeinică a mediului în care ne aflăm ni se impune în mod imperativ, cu atât mai vârtos, că numai cunoașterea adevărată a lucrurilor ne poate servi de bază la formarea voinței practice.

Mai sus am văzut, că reprezentațiunile, cari se formează în sufletul nostru prin cooperarea sensurilor sunt mance, așa, că ele au lipsă de completare prin anumite experiențe, cari cad cu totul tot afară de sfera de funcțiune a sensurilor noastre. Experiențele acestea sunt: toate acele impresiuni despre cari mai înainte am făcut amintire, impresiunile despre tăria, greutatea, încovoierea, apăsarea etc. obiectelor. Ele se deosebesc de impre-

siunile câştigate prin mijlocirea sensurilor prin aceea, că până când acela se refer mai mult la partea exterioră, la forma obiectelor, acestea ne lămuresc mai mult despre însuşirile interne ale acestora. Elementele acestea ale vieţii noastre sufleteşti se deosebesc şi prin faptul, că ele se află încorporate în organismul nostru, ca nişte dispoziţiuni şi tendinţe spre mişcare şi lucrare.

Elementele acestea au deosebit rol la dezvoltarea vieţii spirituale active. Ele formează puntea de încopciere între viaţa sufletească pe care o are în vedere educaţia şcolară de azi şi între aplicarea practică a muncii fizice. Ideile sensuale numai în legătură cu elementele amintite ne pot da o cultivare completă a spiritului, — ba fiinţa lor e atât de însemnată pentru viaţă, încât până când la orb şi la surd lipsesc unele reprezentaţiuni — acestea nu pot lipsi nici când la omul normal. Noi numai prin mijlocirea lor cunoaştem legătura ce există între lucrurile din jurul nostru, precum şi cauza şi efectul diferitelor fenomene fizice. Ele sunt deci factori marcanţi pentru cugetarea logică şi conştiinţa practică.

Din cele premerse rezultă destul de lămurit importanţa lucrului manual pentru viaţa psihică a elevului atât în ce priveşte dezvoltarea, precum şi în ce priveşte perfecţionarea acesteia.

Prin lucrul manual elevul îşi mai însuşeşte şi o mulţime de dexterităţi tehnice.

În şcoala modernă se prelucră obiecte de lemn, fier, carton, hârtie, plastilină şi lut. Pentru viaţa practică acestea şi au mare importanţă, căci cele mai necesare obiecte pentru trebuinţele omeneşti se confecţionează din materialurile acestea. Cu deosebire lemnul şi fierul au un rol atât de marcant în viaţa culturală a popoarelor, încât fără acestea nu ne o putem nici închipui.

Despre toate acestea trebuie să avem nu numai idei, câștigate prin mijlocirea sensurilor, ci și impresiuni psiho-fizice, căci numai așa putem înțelege viața culturală actuală în raportul ei de cauzalitate. O cultură tehnică e reclamată de cultura generală a individului, căci în lipsa acesteia stă uimit în fața multor lucruri. Spiritul lui e lipsit de o bază puternică, voința îi este încătușată și stânjenită, lipsindu-i impulsurile spre acțiune, în general persoana lui e incapabilă de a se aranja după referințele și vederile proprii.

Experiențele referitoare la partea materială a obiectelor și provenite mai mult din o lucrare fizică decât abstractă a acestora sunt factorii, cari produc pe adevărații inventatori, pe inginerul iscusit, fizicianul ingenios, pe un Edison, Blériot, Marconi, Vlaicu, etc. Ce i-ar fi folosit lui Vlaicu toate cunoștințele lui matematice și cunoașterea legilor fizice, dacă nu ar fi cunoscut puterea de rezistență a materialului, ce a folosit? Desigur lucrarea lui ar fi fost fără valoare practică, deoarece se bază numai pe principii teoretice. Sculptorul, ca să fie îndemânatic la lucrarea sa cu dalta, are lipsă de însușirea unor abilități tehnice, cari în cadrul noului plan de învățământ se pot ușor câștiga, persistând cu stăruință, — pe lângă o lucrare sistematică — la deprinderile de lucru manual. Peste tot e de lipsă o prelucrare a diferitelor materialuri cu fereștrăul, ciocanul, rândeaua și încă în etatea fragedă, când corpul e mai flexibil spre a primi impresiunile muschilor și ale fibrelor musculare.

Școala de astăzi e acuzată, că în instrucție pune prea puțin pond pe adevărata misiune a vieții. Spiritul elevului e îmbibat cu cunoștințe seci și noțiuni vagi, cu teorii abstracte, se face prea mult verbalism și prea puțină pregătire pentru viață. De aici apoi se nasc o mulțime de anomalii, cu deosebire în ce privește

meseriile. Un elev aplicat la meserie nu știe să țină un ciocan, un ferestrău în mână, «e de tot stângaciu chiar și în cele mai elementare deprinderi tehnice». Funcționarul încă nu e mai dexter. N'are gust nici plăcere spre a-și aranja lucrurile din jurul casei într'o formă mai atrăgătoare, nici pricepere spre a-și face însuși cele mai simple lucruri din cauza, că școala n'a căutat, ca și 'n direcțiunea aceasta să-i vie într'ajutor și să-l deprindă la manauarea vreunui instrument oarecare. Ruskin zice, că tânărul ori de ce rang ar fi, să învețe fundamental o deprindere manuală, căci e de admirat, cum i-se schimbă vederile despre viață, dacă ajunge așa departe, încât poate cu mâna și cu brațul său să îndrepteze orice. Rousseau deasemenea l-a învățat pe Emile și meserie.

Poporul român în majoritate covârșitoare se ocupă cu agricultura. Uneltele lui în mare parte sunt de o astfel de construcție, încât pe lângă puțină dexteritate aproape toate și-le poate însuși face. Dacă școala caută cu sistem să trezească în sufletul elevului toate acele porniri cari îi ușurează traiul și viața și îl înzestreză cu o seamă de dexterități tehnice, el va putea să se ajute între diferitele situații ale vieții, va fi cruțat de o mulțime de cheltuieli; iar timpul de iarnă, petrecut de țaran mai mult în nelucrare, se va putea folosi cu dobândă la adaptarea și repararea uneltelor sale economice.

E deci necesară o pregătire tehnică a elevului în școală, pe deoparte în interesul binepriceput al viitorului cetățean, spre a-și putea împlini chemarea mai corect și mai corăspunzător trebuințelor reale ale vieții, pe de altă parte în interesul culturii generale și al dezvoltării acesteia, care în ultima analiză nu e altceva, decât un product al talentului tehnic omenesc.

Pe lângă avantajele mai sus atinse, de lucrul manual în școală mai sunt legate și alte influențe binefăcătoare. E un fapt constatat în țările culte, că elevii din școlalele

unde se propune lucrul manual, au o deosebită dispoziție și înclinare spre meserii, devin meseriași buni și în mare parte de sinestătători. Așa d. e. în Lipsca dintre profesioniști 70% sunt recrutați dintre elevi, cari au frecventat lucrul manual și aproape toți lucră independent, avându-și atelier propriu.

Lucrul manual are o influență binefăcătoare asupra organismului elevilor; după o muncă obositoare spirituală, spiritul la lucru se recreiază. Elevii sunt stăpâniți de ambiție la săvârșirea lucrurilor, atențiunea lor e înlănțuită de acestea și disciplina e cu mult mai ușoară, decât la ocupațiuni pur spirituale; se desvoaltă o emulație nobilă între elevi, fiecare voiește să lucre independent, și prin aceasta se deprind la lucrare conștientioasă.

Chiar și părinții copiilor au un interes mai viu față de școală, văd înșiși cum aceasta caută să desvolte aptitudini, cari între alte împrejurări rămân neglitate, ba prin descoperirea unor înclinări prețioase ale elevilor — la unii chiar talent — ea devine un factor de căpetenie la determinarea acestora pentru diferite cariere în viață.

În modul acesta școala, cu aparatul ei migălos, scormonește în spuza vieții sufletești a elevului spre a scoate la suprafață acele scânteii ale sufletului, cari mereu alimentate, sunt chemate a lumina calea cea spinosă și cotită a vieții elevului. Se realizează o legătură puternică între viața sburdalnică a copilului și munca cea serioasă a școalei, elevul e deprins la o atențiune mai intensivă, vede și judecă mai cu temei și mai cu priecere lucrurile, dorințele lui de a scruta, de a cerceta și lucră și le poate satisface, prin ceeace se naște în sufletul lui dorul de muncă, spre o astfel de muncă, care corăspunde mai bine înclinărilor și individualității lui.

Ioan Oțoiu.

Lecții practice.

ȘACALUL (*Canis auréus*).

Pentru repetiție: Vulpea, cânele și lupul.

Material de intuiție: Chipul.

Țântă: Șacalul.

I. Analisă. Șacalul urlă. Deci el e înrudit cu vulpea și cu lupul. Indigitări cu privire la *vulpe*. Blană brună cu păr lung. Corp svelt cu abdomen supt. Coadă lungă stufoasă. Bot ascuțit. Cununa dinților întocmită pentru a roade carne, canini mari, măsele colțuroase. Brânci. Degete cu unghii tâmpite. Merge pe degete. Hoțiile vulpei. Șiretlicul ei. Folosul ei. (Vânează șoareci și insecte).

II. Sinteză. Șacalul este de fapt un *adevărat văr* al vulpii. Are cam aceeaș mărime, o blană sură-ruginie, picioarele și ceafa au culoare roșie ruginie, gâtul și abdomenul, alburie. Coadă cea stufoasă ajunge până la călcâie. Numai botul nu e așa ascuțit și pupilele lui sunt rotunde. — Cununa dinților ca la vulpe. Ce putem înțelege de aici? — El și are de fapt aceleași (nobile pasiuni) însușiri, ca și verișoara lui vulpea. Ba el încă o și întrece în îndrăzneala mișeliilor ce le face, nefiind atât de *șiret* ca vulpea. Într'o curte cu găini omoară cu lăcomia dihorului; fără teamă pătrunde până în mijlocul satelor, chiar și în curți și locuințe și răpește din case și curți, din corturi și odăi, din grajduri și bucătării. E periculos și pentru turmele de oi și pentru căprioare. Dar când n'are încătrău, se mulțamește și cu mortăciuni. Și prin stârpirea acestor mortăciuni aduce și un oarecare folos, dar prin aceasta răspândește în juru-i un miros greu. Ziua stă de obicei ascuns în vizuini și noaptea iese la vânat. Ce însemnătate are pentru el vieța lui de răpitor de noapte? (E în stare să surprindă mai ușor prada pe timpul acesta). Și cu ce este inzestrat în urma modului lui de trai de noaptea? (Simțuri agere, vedere, miros, auz). Pe lângă acestea el poate fugi repede. Cum așa? (Picioare înalte, svelte cu mușchi vânjoși, corp svelt, cap prelung). Adeseori târăște în vizuină bucăți grele de pradă. Cum este în stare? (Muschi puternici în ceafă). Foamea îl face să fie fiară periculoasă. Atunci își caută tovarăși. Pe aceștia îi adună cu urlate fioroase. Atunci atacă chiar și oameni.

III. Asociare. 1. Vulpea și Șacalul. 2. Pisica și șacalul.
3. Dinții.

IV. Sistemizare. 1. Semnele caracteristice ale șacalului
blană sură ruginie, văr cu vulpea; (animal) răpitor de noapte.
2. Dinți.

V. Aplicare. 1. Șacalul. Înșirarea animalelor răpitoare cu-
noscute.

HIENA (Hyaena).

1. Unde au mâncat vulturii din prada lor, acolo vin hie-
nele și curăță rămășițele. Aceste resturi sunt mai ales oasele
animalelor căzute. Oasele, ori cât ar fi ele de vârtoase, hienele
le zdrobesc cu caninii lor puternici și cu măselele lor cu ridi-
cături colțuroase. Cu acestea le macină de le fac praf în gură.
Ele sunt săpătorii morților din pustiu și prin lucrarea asta a lor
aduc un mare folos. Lăcomia acestor animale după hoituri e
aproape nesațioasă. De aceea zicem:

Rezumare: Hiena — săpătorul morților din pustiu.

2. Hiena scoate și cadavrele din morminte. Picioarele
dinainte — mai lungi decât cele dinapoi: toate patru au câte
patru degete. Hiena e o răpitoare grețoasă. Dejà înfățișarea ei
este grețoasă. Capul ei e mare, cu botul scurt, urechile sunt
îndreptate în sus, ochii stau afund în orbite, trunchiul e com-
primat din laturi, cu spinarea adusă și acoperit cu peri sburliți,
cari în ceafă și pe spinare formează o coamă și mai sburlită.
Desgustul (greața) ce te cuprinde la vederea acestui animal se
mărește prin modul lui de traiu de noaptea și prin firea lui
nespus de lașă. Nu cutează să atace decât animale mai slabe
de casă; câteodată pune brânca și pe câte un copil. Urletul ei
e îngrozitor, și poate de aici vine, că dacă cineva vrea să asa-
mene furia vre-unui om cu ceva, apoi aduce ca exemplu hiena.

Rezumare: Hiena — un animal grețos.

Hiena *dungată* (H. striata) are o blană sură-deschisă cu
dungi negricioase. Trăește în Africa nordică.

Hienă *pătată* (H. crocuta) este de culoare sură și cu pete
sure-închise. Glasul ei samănă cu râsul cel mai scârbos.

Temă. 1. Hienele. 2. Serviciul lor.

Radu Prișcu.

Din vieața școlară.

Școala activă.

Școala activă este una dintre problemele de frunte ale veacului nostru, care se discută mult, mai ales în Germania. Numirea o cunosc poate mulți dintre învățătorii noștri, mai ales ceice cetesc revista «*Vremea Nouă*», în care prof. Dr. G. Bogdan-Duică o face cunoscută învățătorilor din regatul român. Dar o cunosc și ceice cetesc «*Reuniunea Învățătorilor*», unde încă s'a publicat în anul trecut câte ceva cu privire la ea.

Deși problema «școlii active» a fost viu și mult discutată, totuși nici azi nu e pe deplin lămurită, ci e controversată din multe puncte de vedere.

Ca să cunoască și cetitorii acestei reviste principiile pedagogice, pe cari se razimă această școală și în urma acestora să-și poată face o icoană limpede și adevărată despre ea, li-o prezentăm în cele ce urmează pe baza studiului «*Theoretische Grundlegung zur Arbeitsschule*» de Dr. P. Dietering.¹

Școala activă în înțeles mai larg purcede din ideia muncii.

Școala viitorului trebuie să fie o școală activă. Rămâne deci și mai departe «școală», numai cât mai primește ca semn caracteristic atributul «activ». Ce se înțelege însă sub lucru? Se poate înțelege: 1. Cunoașterea precisă a scopului pe care-l urmărim. 2. Infățișarea piedecilor, ce se împotrivesc ajungerii scopului și cunoașterea mijloacelor prin cari pot să fie delăturate. 3. Delăturarea piedecilor și ajungerea scopului urmărit prin *energie*, prin *desfășurarea puterilor*.

Punctul acesta din urmă este totodată și cel mai important și mai prețios, întrucât în acest sens *lucrul este puterea ce o aplicăm la delăturarea obstacolelor spre a realiza țânta către care tindem*.

Această putere aplicată, energia desvoltată, poate fi de mai multe feluri: poate fi curat intelectuală ori intelectuală și mecanică. Curat intelectuală va fi, când piedecile sunt de natură

¹ Pädagogische Studien XXXIV. Jahrgang (1913) pag. 225—244 și 320—338.

intelectuală, adecă sunt în ființa noastră. Dar piedecile pot să-și aibă izvorul și în lumea exterioară și dacă vrem să le delăturăm, energia intelectuală trebuie să o transformăm în energie mecanică.

De aci urmează, că și lucrul, munca, poate fi curat intelectual și mecanică. În cazul prim este totdeauna produsul activității intelectuale (spirituale), în cazul al doilea poate fi dexteritate mecanică, dar aceasta nu este absolut de lipsă. Nu este muncitor numai zidarul, zugravul, sculptorul, ci cu drept cuvânt și învățătorul, profesorul, diplomatul, etc.

Acum, dacă e vorba de școala activă, distingem două forme ale acesteia:

1. *forma curat intelectuală, adecă școala, în care se desfășoară numai activitate spirituală; și*

2. *forma intelectuală-mecanică, în care se face și lucru fizic, corporal, fie chiar și numai ca lucru manual, ori de atelier.*

Reprezentanții școlii active, cari nu recunosc aceste două posibilități, dau noțiunii lucrului etichete secundare, întâmplătoare; au prin urmare despre lucru numai ideie psihologică, nu și logică. Aceștia proletarizează noțiunea muncii, detragându-i inteligența. Din o astfel de noțiune însă lipsește duhul.

Dar pionierii cu minte ai școlii active n'au nimic comun cu astfel de păreri unilaterale.

Așadar ne putem închipui o școală activă și fără muncă fizică, sau mai concret: fără lucru manual. Ba Rissmann¹ merge mai departe, când afirmă, că este de tot indiferent, dacă în școală se face muncă spirituală ori corporală, lucrul de căpetenie rămâne munca însași, care în tot cazul semnifică progres spiritual, cultură spirituală. Ei bine, dacă este determinată în chipul acesta școala activă, îndată ni se pune întrebarea, oare această școală activă, atât de mult controversată, de fapt este ea ceva de tot nou, ceva neasemănat mai bun, decât școala de până aci?

Cu aceasta am ajuns la mult pomenitul contrast dintre școala activă ca școală a viitorului și dintre școala timpului de față.

Acest contrast s'ar părea lesne de priceput, dacă de fapt sub «a învăța» am înțelege ceea ce ar vrea să cuprindă: asimilarea pasivă și în parte curat mecanică a științei și a dexterităților tehnice. Atunci școala, ca institut de învățământ, nici

¹ Deutsche Schule XV. pag. 73.

n'ar fi decât școala memoriei și a rutinei. De fapt însă psihologia și didactica ia în alt înțeles noțiunea «a învăța». A învăța ceva însemnează a-ne însuși lanțuri de idei astfel, încât să fie reproduse în conștiință ca întreg, fără ca atențiunea noastră să aibă trebuință a se îndrepta spre ideile singuratece. Învățătura luată în acest sens este țânta oricărui învățământ, înțelese aici și dexteritățile tehnice.

A trecut vremea, când îngrămădirea de felurite lucruri în memorie eră scopul de căpățenie al instrucției școlare. Școala aceasta a trebuit de mult să cedeze locul școlii educative și este un merit neperitor a pedagogiei herbartiene, că a realizat acest progres cu multă energie. Herbart și Ziller au arătat de mult, că scopul principal al instrucției nu este înmagazinarea în în memorie a materialului de învățământ, ci prin predarea acestuia cultivarea interesului multilateral ca temelie a caracterului religios-moral. Ceea ce afirmă unii despre școala timpului de față, că lasă prea puțin teren activității și independenței școlarului; că prea favorizează puterile receptive, iar cele productive în împrejurări similare le lasă să se vestejească; că crește pe școlari în cazul cel mai favorabil pentru activitate aparentă iar nu pentru muncă productivă, până la un anumit punct este și azi o mustrare îndreptățită. Dar spre delăturarea acestui rău nu e trebuință de revoluție pedagogică, ci ajunge să ne aducem aminte mai intensiv de bărbații celebri din istoria pedagogiei și să pretindem mai energic aplicarea principiilor lor educative recunoscute de corecte. Rissmann¹⁾ zice, că la întemeierea școlii active este vorba de introducerea ei în instrucțiune ca motor didactic, ca stimul pentru voință. Dar aceasta cu alte cuvinte nu este altceva, decât o astfel de îndrumare a instrucției, ca școlarul să treacă din pasivitate în activitate, dela receptivitate la productivitate, cu un cuvânt: la activitate independentă.

Acum să ne mai reamintim odată noțiunea interesului la Herbart. În scrierea: «Bemerkungen über einen pädagogischen Aufsatz» Herbart zice, că valoarea științei se măsoară după ceea ce facem din ea. Așa dar în privința valorii cunoștințelor însușite nu este hotăritoare multilateralitatea materialului de învățământ, ci felul cum omul știe să prelucre în interiorul său comoara dobândită, și măsura în care această avere îi influențează voința

¹⁾ Op. citat pag. 76.

și faptele, adevărat «productivitatea». Prin urmare vioiciunea interioară și agilitatea elevului și activitatea produsă de el reprezintă în realitate adevăratul succes pedagogic. Iar acea activitate spirituală, care nu se mulțamește cu știința curată, ci cearcă să lărgească și să valorizeze cunoștințele, Herbart o numește «interes». Cele învățate sboară, dar interesul, dacă e corect deșteptat, rămâne pentru viața întreagă, împintenează spre progres, cere mereu desfășurare de puteri nouă și e un izvor nesecat de tot felul de «fapte independente» așa de mult prețuite de educație. Precum activitatea independentă este strict condiționată de interes și în ultima analiză este interesul însuși, tot astfel în mod consecvent atârnă bogăția vieții interioare, spirituale, de multilateralitatea interesului deșteptat. Și cum ne arată Herbart, că acest interes păsește în viața școlarului ca factor activ deja prin întruchiparea unei personalități curate, întrucât ideea personalității purcede cu necesitate logică din ideea interesului multilateral, este limpede, că pedagogia herbartiană, în urma acestui nex causal, a văzut scopul suprem al educațiunii tocmai în dezvoltarea personalității. Ridicarea personalității la conștiință trebuie să se petreacă în sufletul elevului în mod firesc, și să se desăvârșească prin munca proprie a acestuia. Ar fi o nebunie, ca să încerce educatorul să creieze singur puterea trebuincioasă pentru așa ceva și să o toarne în sufletul copilului. Ceea ce trebuie educatorul să considere ca coroana nizuințelor sale, este ca puterile inerente ființei școlarului să le aducă într'o astfel de situație, încât aceste sigur și necondiționat să realizeze ridicarea personalității.

Așa scrie Herbart, pe care unii îl socotesc de pedant, învechit și reacționar. Dar Ziller, Comenius, Rousseau, Pestalozzi? Mai putem deci să vorbim acum de reforme epocale?

Școala activă în sens mai restrâns purcede din cerința ocupării mâinii.

Dacă ne-am intrerupe cercetările în punctul acesta, atunci, vorbind curat obiectiv, am suprima ceace este esențial în concepția școalei active. Ne-am inchipui școala activă ca un principiu metodic prețios, de care ar trebui să fie pătrunsă instrucțiunea și întreagă viața școlară. Aceasta reiese din observările lui Rissmann, citate deja.

Și totuși, dacă ne-am pune pe punctul acesta de vedere, n'am fi pe deplin drepți față de această mișcare reformatorică. Pentru că deși crede Rissmann, că în cele din urmă este absolut indiferent, dacă în școala viitorului se face muncă spirituală ori corporală, totuși pretensiunea celor-ce vreau să valorizeze în școală pe lângă activitatea interioară și lucrul fizic exterior, însemnează o îmbogățire considerabilă a mijloacelor de educațiune.

Cu aceasta am ajuns la problema instrucției lucrului manual și de atelier, cu care în cele următoare ne vom ocupa intrucâtva mai precis.

A. Sica.

Din viața dascălească.

Conferența învățătoarească a cercului XI. (protopresbiteratele Bistrița, Cetatea de peatră și Deș) s'a ținut la 25 și 26 Octomvrie (7 și 8 Noemvrie) 1913, în școala gr.-cat. rom. din Lăpușul-unguresc, sub prezidiul comisarului consistorial Andreiu Ludu, protopresbiter al tractului Cetatea de peatră.

După invocarea Duhului Sfânt comisarul consistorial deschide conferența prin o vorbire frumoasă, plină de avânt și adevăr, arătând și prin exemple din viața școlară a acestui ținut, munca pe cât de multă pe atât de zadarnică ce se depune în instruirea limbii maghiare, încât maxima latină acum a ajuns să fie rostită invers: «Non vitae, sed scholae discimus».

Salută apoi oaspeții conferenței, pe domnii: Vasilie Muste, protopop gr.-cat., Szabó Andor Sándor, notar comunal și Kúhn Lajos, directorul școlii elementare de stat din Lăpușul-unguresc, ca reprezentanți ai dlui inspector reg. de școli pe Kovrig János pretore, preotul gr.-or. N. Gherman din Rohia și George Ciupe din Baba, învățătorul gr.-cat. Vasile Latiș.

La apelul nominal răspund 43 inși, absenți 9.

Conferența alege prin aclamațiune de notari pe Ioan Ciupe și Teodor Rânea, iar de verificatori ai proceselor verbale pe Cornel Cozma și Ștefan Bărbos jun.

Se procedează la predarea lecțiilor din limba maghiară cu elevii noștri aduși anume din comuna Borcut: 50, și Rogoz: 12 inși (noi n'avem școală în Lăpușul-unguresc). Comisarul anunță în acelaș timp, că discuțiile asupra lecțiilor practice și a

tratărilor teoretice vor urmă numai după terminarea tuturor lecțiilor practice dela ordinea de zi, spre a se putea concedia și reîntoarce elevii pe la vetrele lor. Lecțiuni practice au ținut:

- a) cu cl. III: despre «Noțiunile fundamentale geografice» George Biliboaca, inv. în Gârbou;
- b) cu cl. II: în absența lui Alexandru Jurca, Teodor Rânea din B.-Prund despre «Biserică»;
- c) cu cl. I: Ioan Percea, inv. în Osoiu: despre «Recvizitele de învățământ»;
- d) cu cl. IV: Valer Bărbos din Cupșeni, despre: «Ținutul muntos sud-ostic»;
- e) cu cl. V: Eugen Tănase despre: «Sf. Ștetan».
- f) cu cl. VI: Ioan Danciu din Fânațe, despre: «Felul comunelor și orașelor».

Înainte de concedierea elevilor, comisarul cu consimțământul conferenței invită pe învățătorul Cornel Cozma, ca cu elevii săi din cl. V, cari sunt prezenți, să ne predea ceva din materialul parcurs în cl. IV și prescris în planul de învățământ din vigoare, d. e. ceva despre: «Instituțiuni culturale și filantropic» vreun «mit», «legendă» sau «narațiune» «din istoria patriei»; vreun «proverb» ori «maximă» din literatura maghiară, spre a se convinge atât conferența, cât și oaspeții, întrucât se poate satisface §-ului 19 din legea școlară XXVII din 1907. — Din toate aceste nu ni s'a putut predă nimic, decât istorioara: «Egy hőslelkű király» dar și aceasta a recitat-o elevul din cuvânt în cuvânt din cartea lui I. Vuia, despre ce s'au convins toți cei de față, urmărind răspunsul elevului, cu cartea în mână.

Conferența, chiar și din această experimentare în unanimitate constată, că materialul citat în punctul 8 nu se poate trată în școalele noastre, întrecând puterea de apercepție a elevilor noștri; că §-ului 19 din legea XXVII din 1907 pe lângă ori ce fel de sforțări nu se poate satisface și că rezultatul sforțărilor nu poate fi altul decât o mecanisare antipedagogică, fără nici un folos, ba chiar de-adeptul dezastruoasă pentru scopul educațiunei și vieța spirituală a elevilor.

În ședința a doua, dupăce comisarul parentează moartea vestitului pedagog și bărbat de școală Dr. P. Pipoș, fost profesor la pedagogia noastră din Arad, și dupăce conferența își exprimă durerea pentru această pierdere, deschide discuție asupra lecției practice cu cl. I. «Recvizitele de învățământ».

Observările ce s'au făcut sunt:

Tema fost bine aleasă, vială.

Disciplina laxă.

Învățătorul a vorbit prea mult, elevii puțin și n'au răspuns toți. Predarea a fost succesă. Pe viitor prelegătorul să-și prezinte tema practică și în scris.

Referentul comisiei permanente, Ioan Ciupe, cetește pozițiile teoretice din lucrarea teoretică statorite de comisie, și anume: Autorul susține: Elevii să vorbească în pauze exclusiv ungurește. «Să nu ne doară capul, că elevii nu înțeleg tot, accentuarea poate fi și rea, să se admită și cuvinte românești cu accentuare maghiară, greșește acel învățător care pretinde dela elev pronunțarea corectă dela început. În trei zile din săptămână să se converseze consecutiv și exclusiv numai ungurește; să se pună supraveghetori și ceice se abat să se pedepsească iar ceilalți să se premieze».

Metodul acesta e combătut de comisar și mai mulți membri, în urma acestora, conferența enunță: Conversația în pauzele ce urmează după l. maghiară poate fi și ungurească, dar nu în toate pauzele. Tot ce se propune să fie înțeles de elevi. Să nu se admită accentuarea necorectă și nici pronunțare rea, nici chiar dela început. Cuvintele românești niciodată să nu se accentueze cu accent maghiar. Pedepsirea celor ce nu conversează ungurește și premiarea celorlalți nu se admite. La jocurile în limba maghiară, să nu chinuim elevii din cl. I, cu întrebări grele, lungi, ci ei numai să se joace, iar întrebările să le punem elevilor din clasele superioare. Conferența constată mai departe, că materialul din l. magh. prescris de planul de învățământ e prea vast, neputându-se lua în extensiunea cerută, deaceia trebuie redus.

La discuția asupra lecției practice: «A templom» cu cl. II, se observă, că prelegătorul a propus cu vioiciune, bine, a ținut seamă de individualitatea elevilor. Disciplina s'a observat. Pronunțare și accent respicate. Tema a fost aleasă bine.

Tratatul teoretic a lui A. Jurca îl cetește referentul comisiei permanente. Autorul propune, ca fiecare unitate metodică să se predea mai întâi românește. La aceasta comisarul observă, că nu în aceeași oră, ci într'o oră anterioară din limba română.

Conferența, observarea aceasta o primește. Materialul pentru clasa II. ca și pentru cl. I. e prea vast, omite nu se poate, fără trebuie să se reducă din extensiunea lui.

În discuția asupra lecțiunii practice: «Deal, colină, vale». (prelegător: George Biliboacă) se observă de conferență: Predare slabă, fără voiciune, confuză. Disciplina slabă. Se regretă, că însărcinatul nu s'a pregătit și nici n'a prezentat nici o lucrare. Bilingvismul de care s'a folosit prelegătorul să se excludă din școală. Materialul prescris de plan pentru cl. III. e prea vast. Nu se pot trata în întregime și în urmărire să se omită: Legende și povestirile locale, fiind de ajuns istorioarele morale.

În discuție asupra lecției practice: «A délkeleti Kárpátok vidékének határai, hegyei és vízei». (Prelegător: Valer Bărbos) conferența se pronunță: Să se împartă materialul în unități metodice. Să nu se predea numai numiri, ci și descrieri etc. Lecțiile de geografie să se predea în ora de l. maghiară în legătură cu cartea de citire sau cu cele tratate deja în ora premergătoare de geografie, când s'a predat materia respectivă exclusiv românește.

În tratatul teoretic autorul recomandă metoda directă, forma de predare dialogică și comunicativă, etc. Mai departe susține: «Ceeace cere legea din 1907 zic și eu, că trece peste puterile omenești și mai ales acolo, unde copilul nu aude un singur cuvânt străin în familie sau în contactul său cu lumea din afară, acolo e cu neputință să-și însușească copilul pe lângă limba maternă și o a doua limbă, în care să-și poată exprima gândurile la iuteală».

Conferența se identifică în unanimitate cu autorul în susținerea acestui adevăr, enunțând concludul:

1. §-lui 19 din art. de lege XXVII din 1907 pe lângă toată metoda directă și pe lângă toate eforturile învățătorului dezastruoase sănătății lui, nu se poate satisface nici pe departe, fiind aceasta o pretensiune, care nu are nici un razim în împrejurările de viață ale noastre și școlii noastre.

2. Din materialul limbii magh. prescris pentru cl. IV. nu se poate trata — constituind surmenaj — și deci să se omită: «Mituri, legende și narațiuni din istoria patriei. «Proverbe, maxime și lit. maghiară, narațiuni și legende naționale maghiare».

În discuția asupra lecțiunei practice: Sf. Ștefan cu cl. V (prelegător Eugen Tănase) se observă din partea mai multora, că prelegătorul s'a folosit de bilingvism, a predat mai întâi românește în aceeași oră, țânta a fost necorăspunzătoare, n'a predat în legătură cu cartea de cetire; a folosit ziceri prea lungi, greoaie, pe cari copii nu le-au înțeles și astfel nu au putut răspunde numai cu ajutorul nemijlocit al învățătorului. Prelegătorul n'a ținut seamă de individualitatea elevilor. Scopul nu și l-a ajuns.

Conferența hotărăște: Bilingvismul în aceeași oră e exclus, materialul prescris în plan, ca și pentru celelalte clase și pentru cl. V-a e prea mult. Cere cu insistență, ca să se reducă, căci altmintrelea cădem în surmenaj, mecanisare, dresură, tâmpirea copiilor și moartea fizică a învățătorului.

În tratatul teoretic a lui Eugen Tănase afirmă autorul: «Nimeni care a fost odată învățător nu neagă cumcă materialul l. maghiare impus pentru clasa V-a n'ar fi prea mult și îngrămadit contra legilor pedagogice și educației». Toți membrii conferenței exprimă aceleași constatări pe baza experiențelor lor și astfel se enunță ca concluz: Materialul din plan e prea vast, trebuie din el omis mult, iar ce rămâne să se predea scurt și ce e esențial. Orele din l. maghiară să fie mai puține, atunci copiii nu se vor obosi de tot ca acum și în urmare rezultatul va fi mai bun, mai sigur și mai statornic.

La lecția practică din cl. VI-a «A község» (prelegător I. Danciu), se constată, că tema nu a fost corăspunzătoare. Nu s'a predat pe baza cărții de cetire și în legătură cu cele învățate în ora de constituțiune, ci a tratat ca într'o oră maghiară de constituție, ceea ce nu e corect.

În tractatul teoretic într'un loc se întreabă autorul: Dar în 4 ani fi-va în stare un elev din școala primară să-și exprime cugetele corect și fluent în l. maghiară? Să răspundă pedagogii».

În ședința a III-a s'a pus la ordinea zilei lucrarea «Metodele după cari s'a predat și după cari se predă astăzi l. maghiară în școlile noastre» de C. Cosma inv. Rogoz.

Autorul vorbește de metoda traducerilor care fiind veche, acum nu e corăspunzătoare, recomandă pe cea directă, iar ca formă de predare cea inductivă.

La discuție iau parte mai mulți, părerile vorbitorilor se rezumă în următoarele: Limba maghiară trebuie să se predea

după metoda directă a lui Berlitz având favorurile: E proces natural, de învățare, intuiția e corectă, senzuală, directă, dezvoltând elevul activitate receptivă și perceptivă. Predarea trebuie să fie vială, atrăgătoare lucrând elevii și în cor, scriind numirile pe tablă. La cetire pieza trebuie să se împărțească în unități scurte. Întâi cetește învățătorul, apoi elevii. Cuvintele trebuie explicate prin întrebări auxiliare tot în limba maghiară. Ce nu înțeleg elevii să-i dedăm să întrebe. Toate unitățile le tratăm pe rând și apoi le combinăm la olaltă și în urmă toată piesa. Abstracțiile se explică tot în limba maghiară prin ziceri auxiliare.

Întreaga conferință cade de acord cu următoarele aserțiuni ale autorului: Intuiția directă, apoi repetițiile cele multe răpesc prea mult timp» apoi «Cu toate aceste rezultatul care îl pretinde art. de lege XXVII—1907 nu s'a ajuns în nici o școală» apoi «copiii neavând ocaziune de a auzi și a vorbi limba maghiară decât în școală, uită expresiunile învățate». După toate aceste conferințe în unanimitate ia următorul concluz: Pe lângă toată metoda directă ce o folosim în predarea limbii maghiare în școlile noastre, care ne-o și impune planul de inv. în vigoare — atât de consumătoare energiei trupești și sufletești a învățătorului — totuși nu se poate satisface cerinței §-lui 19 din art. de lege XXVII—1907 și în urmăre nici circularei consistoriale Nrul 11433 Școl. ex. 1910 și deci cu atât mai puțin pedagogiei. Aceasta o dovedește trista experiență zilnică. Vina nu e a învățătorului, ci a împrejurilor în cari funcționează școala noastră de azi. Conferința se identifică cu concluzul sinodului arhiepiscopozan Nr. 54 p. 8 din 1913 și roagă cu stăruință și cu toată venerațiunea autoritatea superioară bisericească, ca să facă tot posibilul, ca să se ușureze actuala situație insuportabilă a învățătorilor și a școlii române.

Urmează lucrarea: «Manualele de limba maghiară din școlile noastre și modul lor de întrebuintare» de Ștefan Bărbos sen., inv. în Borgo-Bistrița.

Autorul în lucrarea sa nu s'a ocupat numai cu manualele lui I. Vuia, astfel lucrarea e necomplectă. La discuție iau parte: I. Ciupe, T. Rânea, I. Dragomir, V. Tira și comisarul. Conferința pe baza vorbirilor acestora fixează condițiile neapărat de lipsă, pe cari ar trebui să le întrunească o carte de maghiară bună, aceste ar fi: *Să fie ca fond*: Material congenial elevilor în strânsă

legătură cu manualele din limba română. Să poată face servicii la predarea în rezumate a geografiei, istoriei, constituției patriei. Manualul să țină cont de referințele de viață ale poporului nostru, aranjat fiind materialul și după anotimpuri. Materialul să fie original, să nu fie nimic anume fabricat și tradus. *Ca formă*: Stilul cărților să fie ușor, plăcut și în formă literară și popular. Forma cărții artistică neexceptionabilă cu chipuri, tablouri de acțiuni și de intuiții etc. *Modul lor de întrebuințare*: Să fie și din punct de vedere material cât și formal corăspunzător planului. În școală să se poată folosi din ambe punctele de vedere. Lecțiile de acasă și ocupațiunile lente trebuie date totdeauna din materiulul tratat deja. De rost se învață numai poeziile, eventual vre-un proverb, maximă ușoară și pe deplin înțeleasă. Pentru învățarea terminilor, noțiunilor și cunoștințelor din geografie, istorie și constituție manualele le folosim, dar orice mecanizare din ele e condamnabilă.

Atât autorul lucrării cât și mulți membrii au vorbit despre manualele dlui I. Vuia constatându-se, că aceste manuale acum — analizându-se punct de punct — nu mai corespund cerințelor planului nostru. Asupra avantajelor și defectelor ce le au manualele Erödi-Dariu referează I. Ciupe. Asupra manualelor de Iuliu Crișan referează N. Criste.

Conferența, la manualele de maghiară enunță:

Manualele Dlui Vuia: «Materialul din ele ar corespunde planului de învățământ cu mici excepțiuni. Materialul nu-i congenial elevilor. Piese sunt unele grele. Manualele posed multe traduceri din alte manuale ori prescurtări nefirești. Materialul e puțin original. Stilul greu. Sub raport artistic nu corespund neavând icoane de scenă. Tablourile sunt insuficiente. Materialul din geografie nu e complet, ori chiar de loc».

Manualele Erödi-Dariu: Piese ușoare, bune. Traduceri încă sunt. Tablouri puține. Poezii, maxime și proverbe sunt în ambe limbile paralel, ce nu e admisibil. Material conțin prea mult și nu țin cont de planul de învățământ, tractând cu totul alt material decât cel cerut de plan și de lege».

Manualele I. Crișan: «sunt congeniale elevilor. Piese ușoare, scurte și bune, ținând cont de planul de învățământ. Stilul ușor, popular. Piese originale. În privința artistică nu corespund, neavând tablouri și icoane.

Aceste din urmă manuale, ar fi superioare celor anterioare. Praxa va dovedi-o aceasta ori poate contrarul.

În ședința a IV-a comisarul comunică, că lucrări pentru lucrarea de concurs nu s'au prezentat, deci se trece la ordinea zilei. Se cetește apoi lucrarea lui T. Rânea, înv. în B.-Prund. «Prima primire a copiilor începători la școală». Lucrarea e ascultată cu viu interes de toți cei prezenți. Comisarul face o scurtă rezumare a ideilor desfășurate frumos în ea: Învățătorul să inspire iubire pe toată linia. El să-și creeze autoritate; să-și câștige încrederea deplină a copiilor începători și a părinților lor: să țină cont de individualitatea și de educația din familie a fiecărui elev. Învățătorul să fie părinte adevărat; să arete elevului, că și școala e o familie, dar mai mare: trecerea din familie în școală să fie naturală, aproape neobservată de elev, dar impunătoare și atrăgătoare. În special: școala ca interior și exterior să fie atrăgătoare, superioară caselor comune. Salutul și bineventarea elevilor și a părinților afectuoase. Conversația cu ei — familiară, cuceritoare. — Prezentarea elevului nou celorlalți să se facă cu prietenie. Așezarea lui în bancă să se facă fără să observe. Despărțirea lui de părinți să se facă fără să-i pară rău. Atât părintelui cât și elevului le comunicăm părintește datorințele lor față de școală și folosul ei etc. La începutul anului școlar 2—4 săptămâni să ținem lecții numai cu cl. I, ca să-i putem introduce temeinic în viața școlară, să nu vadă eventual ștren-găriile celorlalți pentru cari învățătorul să fie silit a-i pedepsi în fața lor, ceea ce ar putea produce în aceștia frică de școală. Ținând seamă de aceste, familiarizăm atât elevii cât și părinții cu școala și de aci încolo progresul urmează dela sine.

Conferența primește de bune îndrumările din lucrare și invită pe autor să-și publice lucrarea în vre-o revistă pedagogică.

Subscrisul cetește lucrarea: Mișcarea pedagogică literară din ultimul an școlar» de Bartolomeiu Fărcaș, înv. în Corueni.

Comisarul dă unele indigitări, cam cum ar trebui grupată și elaborată tema aceasta pe viitor: Să se înșire mai întâi cărțile de cuprins strict pedagogic, revistele pedagogice apoi manualele didactice și lucrările de administrație școlară etc. Fiindcă cadrele acestei lucrări pentru conferență, nu îngăduie tratarea deplină și pe larg a conținutului fiecărui op sau articol pedagogic etc. trebuie așadar pe scurt în câteva rânduri indicate principiile

pedagogice, îndrumările metodice etc. rămânând studiarea temeinică în grija fiecărui învățător aparte. Tot atunci să se compare mișcarea pedagogică din anul acesta cu cea din anul premergător, evidențiându-se progresul ori eventual regresul. Să se scoată la iveală, că la această mișcare luat-a parte și învățătorimea și în ce măsură. Să se urmărească după foile zilnice toate opurile pedagogice apărute și dacă s'ar ceti, să fie amintite baremi cu numele editura și anul. În lucrarea aceasta s'au amintit multe opuri pedagogice, dar au rămas multe și netratate.

Conferența primește cu plăcere aceste indigitații.

În legătură cu raportul despre starea învățământului din cerc comisarul dă unele indigitații și anume: De acum înainte raportul acesta să nu conțină numai date școlare, apoi lucruri de administrație școlară, ci să se extindă asupra instrucțiunii, disciplinei, metodei în ce stare este și cum se aplică. Să se observe, că defectele ce comisarul le-a constatat în școlile tractului Cetatea-de-peatră, delătorează-se ori nu în acest cerc conferențiar? Defecte ar fi:

Religia: Facerea crucii iute, neestetică. Rugăciunile rostite necorect și în cor. Aceeași istorioară morală în toți anii și nici așa nu se enarează independent. Cântările bisericesti în unele locuri nu-s corecte ca melodie.

Limba română: Intonarea necorectă la cetire. Declamarea rea. Dialoguri fără fond moral. Scrierea defectuoasă, plină cu erori chiar și a învățătorului. Ocupațiuni scripturistice de loc ori necorese.

Limba maghiară: În toate locurile mecanizare.

Aritmetica: Judecata elevilor nu se desvoltă, elevii nu pot operă liber.

Geometria: E neglijată pe tot locul.

Geografia: Puține excursiuni ori chiar de loc.

Istoria patriei: Se recitează partiile mecanic; caracterele nu se scot bine la iveală.

Științele naturale: În general neglese.

Fizica-Chemia: Puțin ori chiar nimic.

Cântările: În unele locuri nepotrivite ori ca text ori ca melodie.

Lucrul manual: În general negles ori nimic.

Gimnastica: Negleasă.

Condicele școlare defectuoase, nesubscrise, fără calculi.

Conferența aceste indigitări le ia spre știre și posibilă îndreptare.

Comisarul propune, ca toate procesele verbale ale conferențelor învățătoresți cercuale, începând cu cele din anul 1912 să se scrie în un protocol legat, care are să-l poarte comisia permanentă, respective membrul ei Ioan Ciupe. Se primește.

Comisarul propune iar conferența primește, ca pe viitor comisiile permanente tractuale cu prilejul sondării stării învățământului din tract să cuprindă în raportul lor și *starea bibliotecii proprii a fiecărui învățător*, ce cărți de pedagogie și-a procurat în respectivul an? Ce și câte cărți a cetit din biblioteca pedagogică tractuală? Cum le-a utilizat? *Ce reviste pedagogice a abonat?* etc. Toate aceste să se facă în interesul progresului școlii noastre.

Învățătorul Stefan Bărbos sen. din B.-Bistrița întreabă pe prezidiu, că n'au făcut nimica până acum preoții, ca numele de familie al elevilor schimonosit din matriculele civile să fie cores, ca învățătorii să nu aibă greutate la inducerea numelui școlarilor în matriculele școlare, ca astfel elevul să aibă un nume corect și apropiat de starea faptică, nu un nume în matricula civilă și cu totul altul în matriculele școlare? Comisarul răspunde, că preoții sunt îndatorați a satisface circularii consistoriale, stându-le în ajutor lor și poporului și învățătorii, ne permițând ca numele frumoase românești să se schimonosească în cele mai urite chipuri.

Cu stabilirea programei conferenței viitoare se însărcinează comisia permanentă.

Cu aceste finindu-se agendele acestei conferențe, comisarul prin cuvinte frumoase mulțamește membrilor conferenței pentru seriositatea cu care au desbătut punctele puse la ordinea zilei, mulțamește tuturor celor ce ne-au primit cu toată ospitalitatea.

Învățătorul T. Rănea mulțamește în numele învățătorimeii On. D. Comisar pentru râvna, dragostea și conștiențiositatea cu care a condus ședințele, nisuindu-se din tot sufletul său a ridică nimbul, frumsețea și bunul mers al conferențelor de astfel, încât tuturor celor prezenți le-a impus superioritatea acestor ședințe față de altele ținute chiar în acest loc.

Fie, ca conferențele acestea să-și aibă secerișul lor bogat și în viitor în ogorul greu al școlii române din aceste ținuturi.

Ioan Ciupe.

Informațiuni.

Abonenților, colaboratorilor și tuturor sprijinitorilor și binevoitorilor «Vetrei Școlare» le dorim: An nou fericit!

*

Frecventarea școalelor primare din România. Deși învățământul primar în România e gratuit și obligator pentru toți Români, totuși din nenorocire cu toate eforturile făcute în ultimii 20 de ani, o bună parte din copii de școală rămân lipsiți de binefacerile celei mai elementare instrucțiuni. Așa de pildă în anul 1908 (despre care sunt date statistice mai complete) erau la sate 429,322 băieți și 384,640 fete de 7—14 ani, din cari s'au înscris la școală numai 321,519 băieți și 159,555 fete. Cu alte cuvinte din capul locului au fost condamnați la analfabetism 25% din băieți și 59% din fete. Proporția îndoită a fetelor față de băieții neînscși la școală se explică prin greutatea de a se duce la o școală prea îndepărtată și mai ales prin faptul, că sătenii nu văd nici un folos de a-și trimite copilele la școală, dacă nu învață lucrul de mână. Nici la orașe nu sunt mai îmbucurătoare cercetările statistice. Aici în 1908 erau obligați la școală 55.025 băieți și 48.544 fete, din care înscriși în școală numai 45.496 băieți și 33.905 fete, — adică 17% băieți și 30% fete din noua generație orășenească rămân analfabeți. De remarcat e, că proporția fetelor față de băieții lăsați fără învățatură e aproape aceeași ca la sate, ceea ce arată, că din nenorocire și în orașe tronează încă concepția despre rolul subordonat al femeii în societate — bine înțeles în acea pătură a populației orășenești, care nu trimite copilele la învățatură. Și mai trist e, că din băieții dela sate înscriși la începutul anului școlar (1908) numai 67% au urmat regulat cursurile, iar din fete numai 53%. Din cifrele anului 1911/12 nu se arată nici un progres în privința frecventării în școalele primare. Cauzele sunt înainte de toate lipsa de învățători și de localuri de școală. Apoi depărtarea de școală, sărăcia părinților care pe deoparte n'au mijloace să procure copiilor cărți, îmbrăcăminte și încălțăminte, iar pe de alta au nevoie de ajutorul lor, fie lăsându-i să păzească casa, fie punându-i la alte treburi; ignoranța sau nepăsarea părinților; lipsa de tragere de inimă a unor învățători, mai ales dintre suplinitori.

În timpul din urmă se iau măsuri serioase atât pentru lărgirea instrucției primare, cât și pentru sporirea contingentelor de învățători.

*

Congresul alianței de patronaj. Alianța regnicolară a reuniunilor de patronaj își va ține în anul acesta congresul al IV-lea în luna Septemvrie la Cluj. Acest congres capătă o importanță deosebită prin faptul, că întrând în vigoare cu 1 Ianuarie a. c. art. de lege VII. din 1913 despre judecătorii pentru adulți, cu introducerea criteriilor nouă după cari vor fi judecați copiii și adulții criminali, se ivesc probleme nouă atât pentru judecători, cât și pentru societate, pe cari va fi chemat să le fixeze congresul. Mișcarea de patronaj din țeara aceasta, deși tineră, a dat rezultate destul de frumoase. Greutățile începutului au fost învinse. Cu deosebire a fost învinsă ținuta pasivă și rece a societății față de mișcarea aceasta, așa că azi un număr considerabil de reuniuni desvoltă pe acest teren o activitate binecuvântată. Dar deslegarea problemelor legate de mișcarea de patronaj este condiționată de lucrarea armonică a tuturor factorilor chemați să muncească pe acest teren. Țânta aceasta o urmărește și congresul. Între altele vreă să deștepte interes față de aceste probleme în păturile cele mai largi ale societății. Pentru congresul dela Cluj sunt puse în discuție următoarele probleme:

1. În ce chip poate lua parte societatea în lupta contra alcoolismului și ce măsuri de profilaxie trebuie aplicate față de acest agent al criminalității, mai ales pentru ocrotirea adulților?
2. În ce chip s'ar puteă da judecătorului de adulți informațiuni mai sigure despre individualitatea și gradul de desvoltare intelectuală și morală al adulților, precum și despre condițiile de viață, mediul social în care trăiesc?
3. Ce ram de activitate de patronaj poate fi îndeplinit prin femei și în ce chip s'ar puteă realiză mai cu succes?
4. E necesară la noi Introducerea tutoratului profesional? Dacă e necesară, în ce chip s'ar puteă organiză această instituție?
5. În ce chip și cu ce mijloace s'ar puteă promovă lucrarea armonică a reuniunilor de patronaj și a ligei de stat și sociale pentru apărarea copiilor?

*

Numărul analfabeților în Bucovina. Analfabeții din Bucovina fac 40%. Acest număr urcat într'o țeară supusă vreme atât de îndelungată influenței germane pare neexplicabil. Conducătorii culturii românești au căutat să afle cauza acestei stări îngrijitoare, și și-au explicat-o în diferite chipuri. Așa prof. G. Rotică într'o conferință ținută la Câmpulung află cauza analfabetismului din Bucovina în organizația școlii de acolo. Școala din Bucovina, zice dânsul, este o marfă importată, care a voit să se impună cu forța, cu paragraful, iar tendințele cărora a fost supusă până nu de mult, numai pedagogice și umane nu le putem numi. N'a răspuns le nevoile țării ci a fost un instrument politic. În loc să cultive spiritul moldovenesc (românesc) a încercat să-l distrugă. Nu i s'a dat poporului nostru școala adevărată care ar fi vrut-o și în multe cazuri nu i se dă nici azi. Ca ilustrare aduce cazul comunei Danila, unde Românii de acolo din dragostea și sudoarea lor au ridicat o școală impozantă, care așteaptă acum de trei ani să i-se deschidă ușile pentru copiii români. (Azi rămân analfabeți). Stă deșartă o școală atât de frumoasă, pentrucă țărani noștri o vreau să fie școală adevărată, în care să nu li-se fure sufletele copiilor lor, ci să fie ocrotite și cultivate. Și din cazul acesta se poate deduce, că poporul are largă înțelegere și dragoste pentru școală, pentru școala adevărată cum o cere pedagogia, iar autoritățile prin ținuta lor promovează analfabetismul. Durerile fraților din comuna Danila ne sunt binecunoscute și nouă. Câte școale de ale noastre au fost suprimate, tot cu același gând dușmănos, cu care este ținută închisă școala din Danila!

Slab cercetate de elevii români sunt și școlile medii din Bucovina. Numărul elevilor români în cele 16 școale secundare, câte sunt acolo, în anul 1912 a fost 1504 la o populație românească de 273,254 locuitori. E drept că în aceste școale limba de propunere este sau numai germană, sau numai ruteană. Dar multe din ele au pe lângă limba germană și clase paralele românești.

Comoara de cuvinte a unui copil de 6 ani. P. Crause și-a luat osteneala să fixeze dicționarul de cuvinte al unui copil de 6 ani. Șema după care s'a făcut examenul a fost: I Substantive și verbe: 1. locuința și odaia de lucru, 2. odaia de

dormit, 3. bucătăria, 4. antișambra, treptele, etc. 5 șopronul, 6. spălătoria, 7. hainele, 8. animalele, 9. plantele, 10. familia, 11. strada, patria, lumea largă, 12. școala, 13. ocupațiunile, 14. cerul, 15. mâncarea, beutura, 16. la joc, 17. curtea și grădina, 18. corpul omenesc; 19. stofe, 20. timpul. II. adjective, III. articol. IV. pronume. V. conjuncții. VI. adverbe. VII. numerale. VIII. prepozițiuni. IX. interjecții.

Rezultatul dobândit a fost circa 930 substantive, 520 verbe, 100 adjective, 4 articole, 35 pronume, 6 conjucții, 30 adverbe, 50 numerale, 20 prepoziții, 5 interjecții. Așa dar comoara de cuvinte a unui copil de 6 ani este cam 1700 de cuvinte.

Cum putem dedă elevii la punctualitate. Punctualitatea poate fi învățată și aceasta se face cu succes mai ales prin trei mijloace: prin exemplu bun, prin măsuri disciplinare și prin consecvență.

În viața școlară sunt destule prilejuri, ca învățătorul să dea *pildă bună* de punctualitate. Așa sunt excursiunile, plimbările, exercițiile gimnastice etc. La astfel de ocaziuni învățătorul să nu se lase a fi așteptat de școlari, ci întors, el să fie cel dintâi care sosește la locul și timpul anunțat. Aceasta totdeauna are efect bun. Tinerii nu prea au obiceiul să treacă cu vederea și să scuze greșelile și slăbiciunile superiorilor, din contră, se iritează și pentru lucruri mici, dar tot așa își aduc cu recunoștință aminte în toată viața lor de exemplele bune ce li s'au dat. De câteori nu auzim vorbindu-se tocmai cu privire la punctualitate: «X. totdeauna întârzie» ori «până sosește X, am vreme să ajung de 10 ori» etc. Dacă se întâmplă de învățătorul nu poate fi odată punctual, e bine ca să spună școlarilor motivul întârzierii. Exemplul acesta face impresie și plătește cât o oră de morală.

Măsuri disciplinare pentru cei nepunctuali pot fi diferite. Una, care lasă drumul deschis tuturor măsurilor disciplinare ulterioare, dar cu toate aceste mai adeseori cu efect mai sigur ca oricare alta, este: delicventul «să se anunțe» «să se scuze» pentru nepunctualitatea lui. În chipul acesta învățătorul poate cunoaște motivul adevărat al greșelii și poate lua măsuri potrivite cu individualitatea școlarului, dar și acesta se va sili ca în viitor să nu-și piardă de tot vaza în ochii dascălului. Pentru că nimic

nu-i cade mai greu școlarului, decât să-și mărturisească o greșală, o slăbiciune, pentru care nu poate avea nici o scuză serioasă. Este în joc mândria, amorul lui propriu, pentru că fiecărui om îi place să se arate în lumina cea mai favorabilă, îi place să fie lăudat, și nu-i convine să fie criticat.

Consecvența poate fi ilustrată mai bine prin un exemplu. S'a dat semnul de plecare în excursie și școlarii totuși nu sunt adunați toți. Învățătorul așteaptă, timpul trece și cu mare sălă se adună și școlarii. Dacă a așteptat acum, fie sigur, că în viitor va aștepta și mai mult. Consecvent va fi, dacă la timpul fixat, după ce și-a însemnat repede pe cei absenți spre a-i putea pedepsi ulterior, dă semn de plecare. Dacă școlarii știu, că învățătorul nu așteaptă, că e consecvent, altădată vor fi mai sprinteni și-și vor măsura mai bine timpul. Consecvența îi aduce învățătorului stimă și respect, pecând inconsecvența i-o vor socoti ca lipsă de energie și-i va știrbi rău autoritatea.

*

Biblioteca Școlariilor. A apărut Nr. 11 *In Nazaret*. Cuprinsul: In Nazaret. Povestea teiului. Aripile îngerilor. Proverbe. Prețul 6 fil. Nr. 12. *De Crăciun*. Cuprinsul: Auzi acum ceriule! Copiii către Moș Crăciun. Sus la poarta raiului. Cântec despre preastrălucita izbândă a lui Ștefan-cel-Mare la Podul-Înalt. Gâcitori. Prețul 6 fil. Fundatorilor li-se dă rabat 30%, celorlalți învățători 15%. Taxa de fondare e 5 cor. și rămâne proprietatea fundatorilor. Comandele și taxele de fondare să se adreseze: Dr. V. Stan, prof. semin. Nagyszeben, Piața Hermann 4/a.

Bibliografie.

Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul Românilor de pe pământul crăiesc. Carte edată la inițiativa și sub îngrijirea dlor: Dr. Ilarion Pușcariu, Ioan de Preda, Dr. Lucian Borcia, Dr. Ioan Lupaș, Dr. Ioan Mateiu și Dr. Silviu Dragomir. Sibiu, 1913. Prețul broș. 4 Cor.

Ananie Boldor: Dare de seamă asupra mișcării literare pedagogice din anul școlar 1912-13. Retipărire din «Gazeta Transilvaniei». Brașov, 1913.

Învățătorii români Sălăgeni în lumina adevărată. Desluciri de un dascăl Sălăgian. Șimleul-Silvaniei, 1913. Pag. 27, prețul 60 fil.

Redactor responsabil: Dr. Vasile Stan, profesor.

Rugare.

Abonenții noștri sunt rugați cu insistență să-și achite restanțele și să-și înoiască abonamentul.

Administrația.

Subsemnatul am onoarea a recomanda binevoitoarei atențiuni a d-lor învățători

DEPOZITUL meu bine asortat de **piane, pianine și armoniuri** din cele mai bune fabrici, cu prețuri moderate.

Armoniuri de școală solid lucrate, cu garanță, dela 200 cor. în sus

Deasemeni dau *informații gratuite* cu privire la procurarea de orice instrumente muzicale cu arcuș și de suflat, pentru alcătuirea de orhestre și trebuință privată.

T. Popovici,

profesor de muzică,

Sibiu (Nagyszeben) str. Cislădiei 7.

«Vatra Școlară» anul II se vinde la Administrație cu 3 cor. Anul V și VI cu câte 8 cor.

A apărut:

BIBLIOTECA ȘCOLARILOR

ÎNGRIJITĂ DE V. STAN, PROFESOR

Nr. 1. *Legende de S. Fl. Marian.* Prețul 6 fil.

Nr. 2. *I. T. Mera: Cenușotca,* poveste. Prețul 12 fil.

Nr. 3. *V. Alecsandri: Balade populare.* Prețul 6 fil.

Nr. 4. *Din lumea paserilor.* Prețul 6 fil.

Nr. 5. *V. Alecsandri: Sentinela română.* Prețul 6 fil.

Nr. 6. *Prihorul.* Prețul 6 fil.

Nr. 7. *Împăratul Rogojină.* Prețul 6 fil.

Nr. 8. *În noaptea sfântă.* Prețul 6 fil.

Nr. 9. *Țara pomilor.* Pr. 6 fil.

Nr. 10. *Luptele lui Traian cu Dacii.* După A. Vlahuță. Pr. 6 fil.

Nr. 11. *În Nazaret.*

Nr. 12. *De Crăciun.*

La comande învățătorii cari sunt fondatori primesc 30% rabat; ceilalți învățători 15%. Comandele să se adreseze: Dr. V. Stan, prof. Sibiu, Piața Hermann Nr. 4 a.